

UKÄ

## Chalmers yttrande angående UKÄ:s remiss 111-331-17, Kvalitetssäkring av forskning (2018:2).

Chalmers har tagit del av UKÄ:s rapport Kvalitetssäkring av forskning (2018:2) och bilagor.

### Övergripande kommentarer

Chalmers ställer sig positiva till modellen som redovisas i rapporten som, korrekt använd, bör driva kvalitetsutveckling på Sveriges universitet och högskolor snarare än vara en kontrollfunktion. Det är bra att fokuset ligger på att granska forskningens kvalitetssäkring (processerna) och inte forskningens kvalitet (produkten). Granskningsmodellen bör ta hänsyn till lärosätenas individuella förutsättningar och tillåta en bredd av olika kvalitetssäkringslösningar för att möjliggöra lärosätenas profilering samt värna om deras varumärken.

Det är också positivt att granskningen av kvalitetssäkring av forskning föreslås bli integrerad i den redan befintliga komponenten Lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Dock anser vi att det är viktigt med avgränsningar så att inte alla processer som är relevanta för forskning blir föremål för granskning. Granskningen får inte vara så tids- och resurskrävande att den hämmar utvecklingsarbetet.

Chalmers ställer sig frågande till den föreslagna sanktionen som vi menar inte leder till förbättrad kvalitetssäkring av forskningen. Det är av största vikt att resultatet av framtida granskning återförs till lärosäten genom konstruktiv återkoppling. Ambitionen bör snarare vara att ge rekommendationer än betyg samt ge lärosäten med bristande kvalitetssäkring tillgång till expertis inom professionen.

Slutligen bör granskning av kvalitetssäkring ha en långsiktig målbild frikopplad från tidsbundna (t.ex. politiska) prioriteringar. Vi ser också att den samlade informationen från granskningen kan användas som kunskapsbank och användas av lärosäten för ”best practice”-utbyte.

Våra kommentarer nedan följer samma struktur som de bedömningar (vilka återfinns kursiverade) som redovisas i rapportens del ”Bedömningar och fortsatt utvecklingsarbete”.

### Huvudansvaret för att forskningen håller hög kvalitet vilar på lärosätet och UKÄ:s uppgift är att, genom sina granskningar, säkerställa att lärosätet tar detta ansvar och främjar hög kvalitet.

Vi delar UKÄ:s bedömning att huvudansvaret för att forskningen håller hög kvalitet vilar på lärosätet. Vi ser också positivt på utvecklingen mot ett sammanhängande kvalitetssäkringssystem och att UKÄ har ett samlat ansvar för granskningsarbetet.

## Granskning av forskningens och utbildningens kvalitetssäkring bör ske inom ramarna för komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

Det är naturligt att forskningens kvalitetssäkring integreras i det nationella systemet för kvalitetssäkring, inom komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

Eftersom ytterligare utredning krävs för att specificera bedömningsgrunder i granskningen, är det svårt att säga något konkret om hur detta kommer att påverka den interna samordningen på lärosätet mellan utbildning och forskning, arbetssätt och var det eventuellt finns överlapp (inte minst i personalresurser och kompetens). Men samordning behövs—både för effektiviseringens skull och för verksamhetsutvecklingens skull—och bör beaktas vid utformandet av de tänkta parallella granskningarna av utbildningens och forskningens kvalitetssäkring.

Det kan också undersökas hur man möjliggör en utskiljning av kvalitetssäkring av forskning inom de övriga granskningskomponenterna, så man får fram en helhetsbild på varje lärosäte. Mer fokus behövs på det som är specifikt för forskningens kvalitetsutveckling.

## UKÄ ser positivt på framtagandet av ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning

Ett gemensamt ramverk kommer att ha stor påverkan på hur ett sammanhängande kvalitetssäkringssystem implementeras. UKÄ bedömer att ansvaret för att ta fram ett gemensamt ramverk bör vila på lärosätena, men vi understryker vikten av ett tätt samspel mellan högskolesektorn och UKÄ i kopplingen mellan detta arbetet och ett sammanhängande kvalitetssäkringssystem.

## Jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga som bör granskas inom ramarna för uppdraget att kvalitetssäkra forskning.

Extern utvärdering av jämställdhetsarbetet är en central del i arbetet med ökad kvalitet i forskning och utbildning, och central för att stötta lärosätenas interna arbete för ökad jämställdhet i akademien. Fortsatt fokus på jämställdhetsintegrering med krav på systematisk könsuppdelning av all data är en viktig grund i detta arbete.

## Ett student- och doktorandperspektiv bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring.

Vi anser att doktorandernas bidrag är tydligt, men eftersom studenter inte har samma inblick i forskningsverksamheten som doktorander, bör det värderas på vilket sätt de kan ses som representativ grupp för utvärdering av forskningen.

## Forskningens samverkan och forskningens nyttiggörande bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring.

Samverkan och nyttiggörande bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring, men hur detta ska ske behöver utredas vidare. En aspekt är om samverkan/nyttiggörande i framtiden kommer att utgöra ett tredje ben i kvalitetssäkringen. En annan aspekt är svårigheterna att mäta kvalitet i samverkansmönster och nyttiggörandets tidshorisont. Mycket forskning sker i samverkan med andra lärosäten/företag/institutioner/miljöer och kan innebära begränsade möjligheter för det enskilda lärosätet, att kvalitetssäkra forskningen i alla led. Organisering av forskning i olika nationella centra är en väsentlig del av högkvalitativ forskning och separat utvärdering av sådana miljöer kan leda till suboptimeringar och gå emot målet med att främja hög kvalitet.

Med tanke på att rapporten tar sin utgångspunkt i Forskningspropositionen *"Kunskap i samverkan för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft"*, vilket är starkt kopplat till området nyttiggörande/samverkan, är diskussionen i rapporten om uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av hur universiteten arbetar med sitt samhällsengagemang i forskningen väl grund. Det finns också behov av en fördjupad diskussion kring att i begreppet samverkan, även inkludera t.ex. vetenskaplig samverkan och påverkan.

## UKÄ:s granskningar av forskningens kvalitetssäkring bör bygga på såväl kvantitativa som kvalitativa underlag.

Vi delar uppfattningen att, om kvantitativa indikatorer ska användas, är det lärosätets analys av och förhållningssätt till de kvantitativa uppgifterna som ska vara föremål för bedömning snarare än enbart indikatorerna i sig. Vi är ifrågasättande till möjligheterna att på lärosätetsnivå bryta ned och använda (några av) de nationella indikatorer som Vetenskapsrådet tagit fram i syfte att följa upp de forskningspolitiska målen. Vår främsta invändning, förutom VR:s egen tveksamhet till indikatorernas värde även på nationell nivå, är att dessa avser politiska målsättningar, vilka av naturen riskerar att vara mer kortsiktiga och över tiden skiftande, emedan utvecklingen av kvalitet inom forskningen är ett långsiktigt och ständigt pågående arbete, där definitionen av kvalitet inte bör vara föremål för olika politiska ställningstaganden eller mål.

## Granskning av forskningens kvalitetssäkring bör göras av oberoende bedömaregrupper bestående av sakkunniga från högskolesektorn samt representanter för studenter, doktorander och arbetsliv.

Förutom nämnda representanter understryker vi att bedömaregrupperna även bör inkludera personer med kunskap inom systematiskt kvalitetssäkringsarbete inom högskolesektorn.

En fördjupad granskning av forskningens kvalitetssäkring bör utgöra del av den granskning UKÄ genomför i syfte att säkerställa att lärosätenas kvalitetssäkringsarbete förmår att fånga upp eventuella brister samt främjar hög kvalitet i forskning.

Vi delar uppfattningen, men avvaktar mer konkret vilket format fördjupningarna skall ha.

Den granskning av forskningens kvalitet som sker vid lärosätet ska vara systematisk och leda till kvalitetshöjande åtgärder.

Vi delar uppfattningen att hur lärosätet med hjälp av kvalitetssäkringsarbetet förmår att fånga upp eventuella brister och hantera dem samt implementera förändringar som direkt främjar hög kvalitet i forskningen, är en avgörande del i lärosätets system för kvalitetssäkring.

I ett sammanhållet kvalitetssäkringssystem för högre utbildning och forskning görs bedömningen att de fyra komponenterna kan granskas med utgångspunkt i samma bedömningsområden: styrning och organisation; förutsättningar; utformning, genomförande och resultat; jämställdhet; student- och doktorandperspektiv; samt arbetsliv och samverkan. Vi saknar att de tre förstnämnda områdena, vilka måste anses centrala i sammanhanget, inte direkt behandlas i bedömningarna i rapporten.

Ett negativt utfall i UKÄ:s granskning av forskningens kvalitetssäkring kan leda till ett utökat antal utvärderingar på forskarutbildningsnivå.

Det övergripande syftet—att varje lärosäte ska ha ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete—är det som bör sättas i fokus vid ett eventuellt negativt utfall och potentiella sanktioner. Vi ställer oss frågande till om en ökad granskningsfrekvens av forskarutbildningen ger önskat incitament för att uppnå det övergripande syftet.

Fortfarande återstår dock många detaljer att utreda och kommentarerna vi ger här är därför på samma övergripande nivå som UKÄ:s bedömningar. Vi menar avslutningsvis att det är viktigt att ett system för kvalitetssäkring av forskning, syftar till *förbättringar* av kvaliteten i forskningen – inte som t.ex. var fallet med FOKUS systemet år 2015, en prestationsbaserad *resurstilldelning*, vilket följer en annan logik – härav vår uppmaning till försiktighet i användandet av kvantitativa indikatorer för kvalitetssäkring av forskning.

*Michael Eriksson*  
*Ledningsstöd*